

Archeologisch Beleidsplan Gemeente Cuijk

1. INLEIDING.

Het Archeologisch Beleidsplan Cuijk is de neerslag van een proces van nadenken en discussiëren op welke wijze Cuijk de omgang met haar bodemarchief het beste kan realiseren. Het beleidsplan kwam tot stand met inbreng van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), de provincie Noord-Brabant, een vertegenwoordiging van de faculteit Archeologie van de Universiteit Nijmegen en het archeologisch adviesbureau Past2Present-ArcheoLogic.

1.1. Aanleiding.

De gemeente Cuijk heeft een bijzonder rijk bodemarchief. Op veel plaatsen zijn archeologische sporen aanwezig of te verwachten vanwege de bewoningsgeschiedenis gedurende de Romeinse tijd, maar ook vanwege nog aanwezige sporen uit de Prehistorie en de vroege en de late Middeleeuwen.

Heel lang is er ook al grote interesse voor het Cuijkse bodemarchief. Al in de 18e en 19e eeuw zocht men in de bodem van Cuijk naar verborgen schatten. De interesse voor bodemvondsten varieerde van semiwetenschappelijk tot pure schatgraverij. Cuijk is archeologisch gezien vooral op de kaart gezet door het onderzoek vanaf de jaren dertig tot jaren zestig van de vorige eeuw door archeologen als Bogaers en Van Giffen en het Romeinse Maasbrug project in de jaren negentig. Uit dit onderzoek bleek het belang van Cuijk in vooral de Romeinse tijd. De archeologische interesse richtte zich van oudsher vooral dan ook op de Romeinse tijd.

Hier kwam verandering in vanaf de jaren zeventig toen lokale archeologen veel oudere vondsten deden bij de zandwinning in de Kraaijenbergse Plassen en bij onderzoek rond de Martinuskerk, waar sporen uit de Bronstijd en nog ouder werden aangetroffen. Een aantal waarnemingen door Cuijkse archeologen leidden tussen de jaren zeventig en negentig tot de uitvoering van archeologisch onderzoek buiten het centrum van Cuijk (in Haps en in de Heeswijkse Kampen).

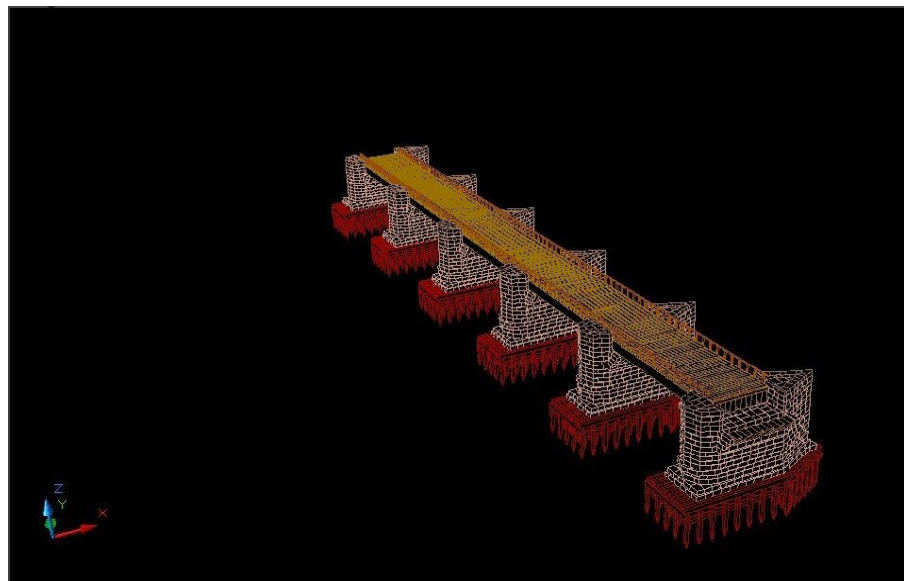
Al dit onderzoek is vooral uitgevoerd op initiatief van universiteiten en andere archeologische instituten na meldingen door lokale archeologen. Met de komst van het Verdrag van Valetta neemt de gemeente Cuijk aan het eind van de jaren negentig zelf het initiatief om archeologie mee te wegen in alle planvorming binnen en buiten het centrum van Cuijk. Dit hing samen met de voorgenomen ontwikkeling van een aantal omvangrijke ontwikkelingsplannen, zoals Heeswijkse Kampen, De Maasboulevard en De Nielt. De vraag daarbij was hoe Cuijk bij al die ontwikkellocaties het beste kan omgaan met archeologie?

Besloten werd om een kader/beleidsplan op te stellen waarbinnen de gemeente kan aangeven welke onderzoeksplicht vergunningaanvragers hebben, of er opgegraven dient te worden, of archeologische sporen van belang zijn, welke eisen gesteld kunnen worden aan het uitvoerende onderzoek, mogelijke beheersmaatregelen etc.

Een beleidskader geeft bovendien invulling aan de autonomie welke gemeenten hebben als het gaat om de zorg voor het lokale bodemarchief. Daarbij gaat het

vooral om een zorgvuldige omgang met het bodemarchief. Maar die omgang vindt niet meer plaats in een isolement van besluitvorming door alleen archeologen. Er wordt ook gekeken naar de realisatie van de planvorming, het voorkomen van mogelijke vertraging, de kosten, eventuele benuttingsmogelijkheden en andere aspecten. Kortom: besluitvorming over de omgang met het Cuijkse bodemarchief in een maatschappelijke context met een duidelijke bestuurlijke verantwoordelijkheid.

In dit beleidsplan zal achtereenvolgens worden ingegaan op het nieuwe wettelijk kader, het beleid en het daarbij behorende instrumentarium.

Schematische reconstructie van de Romeinse brug in Cuijk.

2. HET WETTELIJK KADER

In januari 1992 ondertekende de toenmalige staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, mev. H. d'Ancona, het verdrag van Valletta. Met dit verdrag, beter bekend als het verdrag van Malta, wil de Raad van Europa het archeologische erfgoed in Europa beter beschermen. Het Europees archeologisch erfgoed dreigde namelijk te worden aangetast en vernietigd door een steeds grotere economische welvaart: door bodemverstoringen maar bijvoorbeeld ook door natuurlijke processen.

Doelstelling van het verdrag is het bodemarchief zo veel mogelijk te behouden. Daarvoor dienen de belangen van de archeologie onderdeel uit te gaan maken van het ruimtelijke ordeningsproces. Immers, in de ruimtelijke ordening worden besluiten genomen die grote gevolgen kunnen hebben voor het bodemarchief. Daarnaast introduceert het verdrag een nieuw principe: de verstoorder betaalt. Dit naar analogie van het vervuiler-betaalt-principe uit de milieuwet.

2.1. Nieuw wettelijk kader.

Na jarenlange discussie over de wijze van invoering van het Verdrag van Malta in Nederland is de implementatie in 2007 een feit. Op 1 september 2007 is de *Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz)* in werking getreden.

Eerste uitgangspunt van de nieuwe wet is het streven naar behoud van archeologische waarden in de bodem (behoud in situ). De bodem is de beste conservator van archeologische sporen.

Tweede uitgangspunt is dat in de ruimtelijke ordening tijdig gedacht wordt aan de mogelijkheid dat er archeologische waarden aanwezig zijn in een plangebied. In artikel 38a van de Monumentenwet 1988 worden gemeenten verplicht om bij het vaststellen van bestemmingsplannen archeologisch onderzoek te verrichten. Deze verplichting staat ook in het Besluit ruimtelijke ordening.

Derde en laatste uitgangspunt betreft het principe dat de verstoorder betaalt voor het onderzoek en de documentatie van archeologische waarden als behoud in de bodem niet tot de mogelijkheden behoort. Dit geeft invulling aan het idee dat degenen die enerzijds profiteren van een ontwikkeling, anderzijds ook kunnen bijdragen aan de kosten die gepaard gaan met deze ontwikkeling.

Indien uit archeologisch vooronderzoek blijkt dat sprake is van archeologische waarden of verwachtingen, kunnen in een bestemmingsplan harde juridische eisen worden opgenomen om aantasting van die waarden of verwachtingen te voorkomen.

Een andere optie is het opleggen van een archeologische verplichting bij de bouwvergunning en de aanlegvergunning. In de planvoorschriften moet dan aangegeven worden dat de aanvrager van een bouw- of aanlegvergunning een archeologische onderzoeksplicht heeft. Aan deze bouw- of aanlegvergunning kunnen vervolgens voorschriften worden verbonden als het laten treffen van technische maatregelen om de archeologische waarden in de bodem te kunnen behouden of het laten uitvoeren van een opgraving. Om het mogelijk te maken dat dergelijke voorschriften bij de bouwvergunning worden voorgeschreven is de Woningwet gewijzigd.

In de nieuwe wet is ook een uitzondering opgenomen voor projecten met een oppervlakte kleiner dan 100 m². Voor deze projecten hoeft in beginsel geen archeologisch vooronderzoek te worden verricht. Evenmin kunnen voorwaarden ter bescherming van de archeologische monumentenzorg worden verbonden aan het besluit tot het verlenen van een aanleg-, bouw- of sloopvergunning dan wel een ontheffing.

De gemeenteraad is bevoegd om een afwijkende oppervlakte –zowel kleiner als groter- vast te stellen. Wordt in een projectgebied kleiner dan 100 m² desondanks een archeologische vondst gedaan, dan dient hiervan op grond van artikel 53 van de Monumentenwet 1988 melding te worden gemaakt bij de Minister van VROM.

De nieuwe wet bevat daarnaast bepalingen wie in Nederland mag opgraven, wie eigenaar is van opgegraven archeologische vondsten, waar vondstmateriaal moet worden opgeslagen, welke opgravingsinformatie aan wie moet worden gemeld, of er sprake is van planschade, etc.

Door de inwerkingtreding van de nieuwe wet, wordt de verantwoording voor de archeologische monumentenzorg veel meer bij de gemeente neergelegd. Die verantwoordelijkheid noopt ook tot het opstellen van heldere beleidskaders.

3. BELEID.

De ambitie van de gemeente Cuijk is erop gericht de archeologie te benutten als instrument in het ruimtelijk kwaliteitsbeheer. Hiertoe voert zij een pro-actief archeologiebeleid, waarbij behoud van autonomie voorop staat en keuzes worden gemaakt binnen de grenzen van het Verdrag van Malta, het provinciale en rijksbeleid. De gemeentelijke onderzoeksagenda zal zich met name richten op het inventariseren van 'ongekende waarden'. Het streven naar behoud en beheer van archeologische waarden als belangrijke informatie- en inspiratiebron en behoud in situ staan centraal. Om dit te bereiken zal het archeologisch belang als vanzelfsprekende en gelijkwaardige factor worden betrokken bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en besluitvormingsprocessen. Als blijkt dat onvoldoende archeologische informatie beschikbaar is om een zorgvuldige besluitvorming te kunnen komen, zal de gemeente er zorg voor dragen dat deze informatie beschikbaar komt door het (laten) uitvoeren van archeologisch (voor)onderzoek.

3.1. Doelstellingen

Op basis van voornoemde visie worden de volgende beleidsdoelstellingen geformuleerd:

1. Behoud van archeologische waarden in de bodem heeft prioriteit boven andere maatregelen.
2. Archeologische monumentenzorg en ruimtelijke inrichting zijn op elkaar afgestemde processen.
3. Archeologie wordt benut als een inspiratiebron voor de ruimtelijke kwaliteit.
4. Het beleidsinstrumentarium is gericht op de gemeentelijke autonomie en op het beheersen van het proces van archeologische monumentenzorg
5. De grote arealen met ongekende waarden worden omgezet in kleinere arealen met gekende waarden.
6. Normen worden ontwikkeld om kleinschalige particuliere bouwprojecten zo min mogelijk te belasten met archeologische verplichtingen.
7. De kosten van het proces van archeologische monumentenzorg worden in beginsel op de bodemverstoorder verhaald.
8. Versterken van het maatschappelijk draagvlak voor de archeologische monumentenzorg.
9. Vondsten en de bijhorende opgravingdossiers blijven in beginsel in de gemeente voor studie en expositie.
10. De gemeente stimuleert een verantwoorde inbreng van amateurarcheologen bij de zorg voor het archeologisch erfgoed.
11. Op termijn wordt het archeologiebeleid met andere cultuurhistorische beleidsvelden geïntegreerd in een erfgoedbeleid.

3.2. Archeologische waarden- en verwachtingenkaart.

Beleid op het terrein van archeologie kan alleen zinvol en effectief zijn als bekend is welke bodemschatten er in de bodem aanwezig zijn. Een indicatie daarvoor is terug te vinden op de kaart die voor de gemeente Cuijk is vervaardigd door RAAP Archeologisch Adviesbureau (Raap-rapport 828, oktober 2002). Een groot formaat kaart bevindt zich als bijlage bij dit plan.

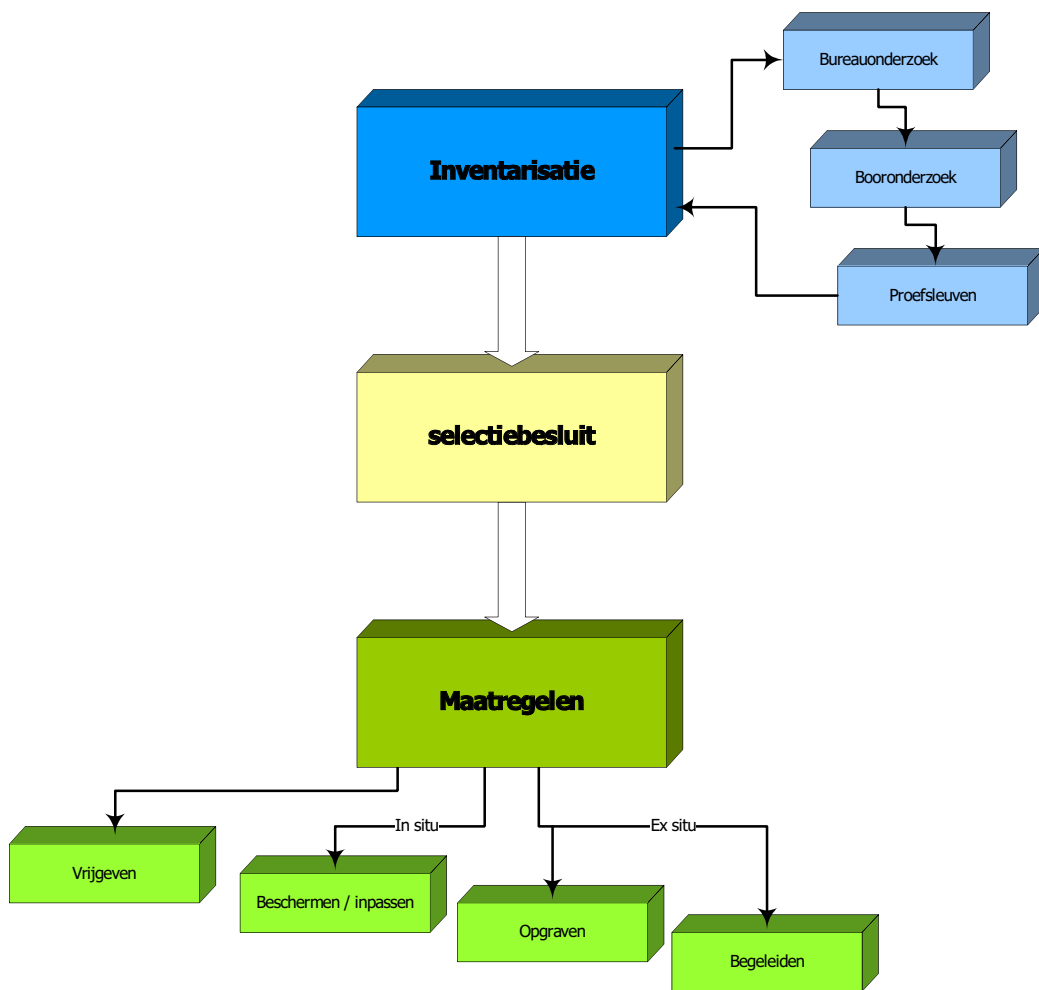
Op deze gecombineerde archeologische verwachtingenkaart staan de gekende vindplaatsen en de te verwachten archeologische waarden aangegeven. De kaart dient als kompas bij het maken van locatiekeuzen en geeft op voorhand al een indicatie van de te verwachten archeologische waarden c.q. kosten bij de ontwikkeling van een toekomstige bouwlocatie.

Uit de archeologische verwachtingenkaart blijkt dat een aanzienlijk deel van het grondgebied van Cuijk (bijna 75%) een middelhoge tot hoge archeologische verwachting kent. Dat wil zeggen dat er een grote kans is dat bij verstoring van gebieden in Cuijk archeologische resten zullen worden aangetroffen. Uitgaande van het principe dat archeologiebeleid tegelijkertijd verantwoord en praktisch uitvoerbaar moet zijn, betekent dit dat er keuzes gemaakt moeten worden.

Nu is selecteren onder de grond ingewikkelder dan daarboven. Boven de grond kan worden geselecteerd aan de hand van feitelijk te constateren waarden, terwijl onder de grond meestal op basis van aannames moet worden gewerkt. Die aannames zijn niet altijd even eenduidig. Van sommige gebieden kan op basis van geomorfologie en bekende vindplaatsen worden aangegeven dat de kans op belangrijke archeologische resten (heel) groot is, terwijl van andere gebieden duidelijk is dat als gevolg van bodemverstoringen in het verleden de kans juist erg klein is.

Om betrouwbare uitspraken te kunnen doen over de verwachte archeologie, is er een methodiek ontwikkeld om gefaseerd te achterhalen wat er aan archeologie te vinden is op een ontwikkellocatie. Deze methodiek wordt aangeduid met het proces van Archeologische Monumentenzorg, kortweg het AMZ-proces.

Op de volgende bladzijde is het AMZ-proces schematisch weergegeven.

Voor een gewogen afweging van de archeologie in de ruimtelijke ordening, moeten bij het doorlopen van de stappen in dit proces voortdurend keuzes worden gemaakt. De wet kent geen inhoudelijk toetsingskader en dus kan het gemeentelijk beleidskader daarin voorzien. Dit beleidsplan bevat kwantitatieve en kwalitatieve keuzes waaruit een toetsingskader wordt opgebouwd.

3.3. Kwantitatieve normen

De eerste keuze heeft betrekking op de eerste fase van het AMZ-proces: de inventarisatie. Wanneer moet een inventariserend onderzoek worden uitgevoerd?

De Wet op de archeologische monumentenzorg gaat uit van de noodzaak van archeologisch onderzoek bij ingrepen groter dan 100m² (Monumentenwet 1988, artikel 41a). Gemeenten kunnen van die norm afwijken (naar boven en naar beneden) als zij daarvoor een deugdelijke motivering aanvoeren. Die motivering kan gegeven worden aan de hand van de bij dit beleidsplan behorende waarde- en verwachtingenkaart.

Dit archeologiebeleid streeft een goede balans tussen het zo min mogelijk belasten van vergunningaanvragers en een verantwoorde omgang met het kostbare

bodemarchief. De ondergrenzen dienen dus zo goed mogelijk te passen bij de vastgestelde archeologische waarden en de gepercipieerde verwachtingen van het Cuijkse bodemarchief. Dit betekent in de praktijk het volgende.

Op de archeologische gebiedenkaart zijn gebieden aangegeven met verschillende archeologische verwachtingen.

In gebieden met een lage archeologische verwachting gelden in Cuijk geen archeologische voorschriften. Eventueel kan de gemeente archeologische begeleiding voorschrijven.

In gebieden met een hoge en middelhoge archeologische verwachting stelt de gemeente de norm vast op een oppervlakte van 2500 m² en een diepte van 50cm. Bodemverstoringen die daaronder blijven (kleiner dan 2500m² of minder diep dan 50cm) zijn daarmee dus uitgesloten van een archeologische onderzoeksplicht.

Door de norm voor archeologisch vooronderzoek in gebieden met een (middel-) hoge verwachting bij 2500m² te leggen wordt dus nog altijd een aanzienlijk deel van het archeologisch bodemarchief onderzocht terwijl een minderheid van de initiatiefnemers met een onderzoeksplicht wordt geconfronteerd. Hiermee is een goed evenwicht gevonden tussen de uitgangspunten 'verantwoord', ook in archeologische zin, en 'praktisch uitvoerbaar'.

Voor de gebieden met een archeologische verwachting, kan worden ingezoomd op de gebieden die een vastgestelde waarde hebben of waarvan zo goed als zeker kan worden verondersteld dat zij een hoge archeologische waarde hebben. Dit zijn de gebieden waarvoor op basis van geomorfologie, historische bronnen en bekende vindplaatsen bij een geringere ingreep dan de normen in het buitengebied al inventariserend vooronderzoek nodig is omdat de trefkans daar (veel) groter is. Het gaat dan om de rijksmonumenten, de overige beschermde monumenten (AMK-terreinen), de historische kern van Cuijk en de overige historische kernen in de gemeente (zoals die gekarteerd zijn rond 1830 na Chr.). Van deze plaatsen is bekend dat zij (over het algemeen) een hoge tot zeer hoge archeologische waarde hebben.

Gelet op die hoge waarden wordt, in afwijking van de wettelijke bepalingen (geen onderzoeksplicht voor gebieden kleiner dan 100 m²), de onderzoeksgrens voor de historische kern van Cuijk vastgesteld op 32m² met een maximaal toegestane verstoringsdiepte van 50cm. Kleine(re) bodemverstoringen – bv. de aanleg van een schuur of serre - blijven daarmee vrijgesteld van vooronderzoek. Bij een iets substantiëlere verstoring (groter dan 32m² en dieper dan 50 cm) is vooronderzoek hier echter verplicht.

Voor wat betreft de overige historische kernen van de gemeente (zie de gebiedenkaart in de bijlagen) wordt, óók in afwijking van de wettelijke bepalingen, een iets grotere verstoring toegestaan zonder vergunning, namelijk tot een oppervlakte van 50m² en een diepte van 50cm.

Als het gaat om het vaststellen van een ondergrens voor wat betreft een verstoring van de AMK-terreinen kiest Cuijk voor een ondergrens van 250m² en een diepte van 50 cm. Immers, ook hier is de trefkans op archeologische sporen in de bodem groot.

Op basis hiervan kan een matrix worden samengesteld waaruit duidelijk blijkt voor welke gebieden in Cuijk welke oppervlakte- en dieptegrens geldt. Deze matrix is opgenomen in de bijlagen.

3.4. Kwalitatieve normen

Waar opgegraven wordt, worden keuzes gemaakt. Het is namelijk niet mogelijk om alle archeologische sporen in de bodem in Cuijk te onderzoeken en te bewaren. Van belang is dan het maken van verantwoorde keuzes aan de hand van de "eigen" agenda. Deze agenda is opgesteld in samenwerking met de RACM en de AAC.

Glaswerk gevonden in Cuijk

Aan de hand van deze agenda kan - nadat er inventariserend onderzoek is uitgevoerd waarbij is vastgesteld of er sprake is van behoudenswaardige archeologische sporen - eigenstandig worden besloten of die behoudenswaardige sporen ook dienen te worden opgegraven en zo ja met welke vraagstelling die opgraving plaatsvindt. Op deze wijze wordt richting gegeven aan het archeologisch onderzoek met de mogelijkheid accenten te kiezen die passen bij de vormgeving van een eigen Cuijkse archeologische dan wel cultuurhistorische identiteit.

Dit selectiebeleid is bedoeld voor twee verschillende groepen. Allereerst is daar natuurlijk de gemeente zelf. De geselecteerde kennisthema's kunnen bijdragen aan de identiteit van de gemeente en hierin een versterkende rol spelen. De geselecteerde kennisthema's kunnen op een aansprekende wijze voor een breder publiek worden gepubliceerd.

Een aantrekkelijke manier van “benutten”: open dagen tijdens een opgraving in het gebied De Niet.

Daarnaast dient dit selectiebeleid ook een archeologisch-inhoudelijk doel. De geselecteerde kennisthema's vormen de basis voor wetenschappelijke onderzoeksvragen. Archeologen gebruiken die om te bepalen of een vindplaats in aanmerking komt voor verder onderzoek, en vervolgens bij het onderzoeken van de vindplaats. De wetenschappelijke vragen zorgen ervoor dat iedere geselecteerde vindplaats gericht wordt onderzocht, en zo een bijdrage levert aan de kennis over het verleden. De geselecteerde kennisthema's worden vertaald in wetenschappelijke vragen, specifiek gericht op de archeologische beroepsgroep die ermee zal werken.

3.5. De selectie-agenda.

De selectie-agenda is hierna weergegeven. De zes kennisthema's geven de unieke waarden van het Cuijkse bodemarchief weer en zijn ingedeeld naar (inter)nationale, regionale en lokale betekenis. Bij het nemen van selectiebesluiten zullen de waarden die aansluiten bij deze kennisthema's geselecteerd worden voor beschermen of opgraven.

Op verzoek van de RACM zal de selectie-agenda twee jaar na de vaststelling van dit beleidsplan ingaan. Tot die tijd zal er dus ruimer worden geselecteerd.

Selectie-agenda:

<i>Nationale Thema's</i>	<i>Omschrijving</i>	<i>Betekenis</i>	<i>Periode</i>
A. Neolithiserings proces	De overgang van de jagerscultuur naar de boerencultuur circa 5000 v. Chr.	Nationaal	Midden- en nieuwe steentijd
B. Landinrichting in de Bronstijd	Het landschappelijk patroon van agrarische bewoningsclusters en grafclusters circa 2000 - 800 v. Chr.	Nationaal	Bronstijd
C. Vroeg Romeinse centrumfunctie	Cuijk als pre-stedelijke nederzettingkern in de 1 ^e eeuw na Chr.	Nationaal	Vroeg-Romeinse tijd
D. Overgang Romeinse naar Frankische Rijk	Cuijk is de laatste vestiging die de Romeinen verlaten in de 4 ^e – 5 ^e eeuw na Chr. en dat sluit aan op de komst van de Franken.	Internationaal	Laat-Romeinse tijd/vroege Middeleeuwen
E. Heren van Cuijk en Heren van de kerk	Periode van landadel (Heren van Cuijk) en stichting van kerken en kloosters in de 10 ^e – 14 ^e eeuw.	Regionaal	Late-Middeleeuwen
F. Agrarische Industrialisatie	Opkomst van vlees-, leer- en zuivelbedrijven in de 18 ^e – 19 ^e eeuw.	Lokaal	Nieuwe Tijd

Hieronder volgt een toelichting op de thema's:

Overgang van Mesolithicum naar Neolithicum

Het betreft de overgang van de jagerscultuur naar de boerensamenleving ook wel neolithisatie genoemd. De jachtkampen uit het Mesolithicum zijn zeer zeldzaam en hebben in Cuijk een bijzondere combinatie van een prachtig verborgen landschap met talloze glaciale geulen met oevers die geliefde locaties waren voor tijdelijke vestiging van jagers en verzamelaars. Uniek voor Cuijk is dat door overstroming van de huidige Maas er een mooi conserverende toedekking is ontstaan.

Landinrichting in de Bronstijd

Tot enige jaren geleden was de Bronstijd in het rivierengebied een slecht bekende periode. Verondersteld werd dat dit landschapstype niet aansloot bij de locatiekeuze in de Bronstijd. Het project Betuweroute leverde een groot aantal vindplaatsen op uit de Bronstijd. Vooral de Midden-Bronstijd was vertegenwoordigd en in mindere mate ook de Vroege Bronstijd. Van de Late Bronstijd is tot op heden nauwelijks iets bekend. De recente studies in het Land van Cuijk tonen aan dat hier op de rivierafzettingen een bewoningscontinuïteit is geweest gedurende heel de Bronstijd. Het Land van Cuijk is de enige plaats in Nederland waar alle subperiodes uit de Bronstijd aanwezig zijn op rivierafzettingen. Dat maakt dit gebied tot een uniek openlucht laboratorium waar onderzocht kan worden welke relatie er was tussen mens en landschap. De vragen betreffen het landgebruik, de locatiekeuze en de nederzettingpatronen en de veranderingen daarin gedurende de Bronstijd.

Vroeg Romeinse centrumfunctie

In het centrum van Cuijk, nabij de katholieke kerk, zijn vele sporen en vondsten gedocumenteerd met een Vroeg Romeinse datering. De interpretatie van al dit materiaal is nog verre van volledig. Voornamelijk op basis van de greppelstructuren wordt aangenomen dat hier een van de vroegste forten heeft gelegen uit de Romeinse Tijd. Maar veel structuren die verwacht worden bij die militaire functie zijn (nog) niet gevonden. Overduidelijk is dat Cuijk in die tijd een centrum (in wording) was voor de regio. De plaats waar de burgerlijke, militaire en mogelijk religieuze activiteiten geconcentreerd waren. Waarom en hoe die Vroeg Romeinse centrumfunctie ontstaan zijn (vanuit de Late IJzertijd) en hoe zij evalueerden in de tijd is een onbeantwoorde vraag. Voorts mag verondersteld worden dat het landelijk gebied rond Cuijk een rol had ten behoeve van de (militaire en/of burgerlijke) nederzetting Cuijk.

Overgang van Romeinse naar Frankische Rijk

De overgang van de Laat Romeinse tijd naar de Vroege Middeleeuwen is een historisch gezien duistere tijd. Schriftelijke bronnen zijn nauwelijks beschikbaar. De Romeinse Staat en haar structuren zijn dan grotendeels uiteengevallen, terwijl door de Franken die zich indertijd in het Romeinse Rijk gevestigd hebben, kleine koninkrijkes opgericht worden. Zuid-Nederland is dan een perifere regio van de Frankische vorsten.

Cuijk is voor het onderzoek naar deze periode van groot belang. In de Romeinse Tijd lag hier, op enige afstand van de rijksgrens, een fort (castellum) met daarbij een burgelijke nederzetting (vicus). Als een van de weinige forten in de Nederlanden is deze tot in de Laat Romeinse Periode in gebruik gebleven. Het functioneerde mogelijk als (bestuurs)centrum in de Romeinse provincie. Verondersteld wordt dat in de Vroege Middeleeuwen de nieuwe machthebbers, de Frankische koningen, de voormalige Romeinse staatsbezittingen usurperen. Cuijk vormt dan opnieuw of nog steeds een bestuurlijk centrum, zoals blijkt uit later tijd, wanneer meer bronnen beschikbaar komen en Cuijk zowel op wereldlijk gebied (Heren van Cuijk) als kerkelijk terrein (decanaat) de regio domineert. Deze centrumfunctie komt rechtstreeks voort uit de ontwikkelingen in de Vroege Middeleeuwen. De overgang van Laat Romeinse tijd naar de Vroege Middeleeuwen laat zich voor geheel Nederland slechts in algemeenheden schilderen. Cuijk biedt de mogelijkheid dit algemene beeld bij te stellen en te verfijnen aan de hand van concrete archeologische overblijfselen.

Wierookschaaltjes

Heren van Cuijk en Heren van de Kerk

Het wereldlijke en kerkelijke gezag in de Late Middeleeuwen vestigt zich op de locaties die voorheen toebehoorden aan de Vroegmiddeleeuwse elite en die elite zag zichzelf weer als de rechtmatige opvolgers van de Romeinen. Zo is sprake van een soort "erfopvolging" op het castellumterrein van Cuijk. Uit geschreven bronnen is bekend dat het terrein een permanent machtscentrum is, maar de archeologische bewijsvoering is verre van compleet.

De woonstede (vermoedelijk een tufstenen motte) van het adellijke geslacht Van Cuijk is (nog) niet gevonden. Fragmenten van vroegere kerkelijke gebouwen zijn wel gevonden, maar het chronologisch beeld is incompleet. Als regionaal machtscentrum speelde Cuijk een belangrijke rol in de Late Middeleeuwen. De Heren van Cuijk waren duidelijk present op het politieke toneel. En vanuit de kerk werd het decanaat Cuijk bestuurd dat zich langs de Maas uitstreckte van Blerick tot Empel.

Agrarische Industrialisatie

In de 18^e en 19^e eeuw ontwikkelt Cuijk zich tot een industrieel centrum voor producten die voornamelijk afkomstig zijn van de veehouderij. Zeer bekend zijn de leerbewerking, de vlees- en zuivelverwerking. Deze activiteiten zijn vermoedelijk begonnen als huisindustrie in het landelijk gebied rond Cuijk en langzaam uitgegroeid naar gespecialiseerde bedrijven die zich bij de kern van Cuijk vestigen. De basisproducten worden dan vanuit het landelijk gebied aangeleverd. Dit veronderstelde proces heeft een grote lokale betekenis. Archeologisch onderzoek kan een bijdrage leveren om dit proces te documenteren en te detailleren.

La Tène armband

4. VERTALING VAN HET BELEID

Om het beleid werkend te maken is een instrumentarium noodzakelijk. Deze instrumenten bevatten, of zijn, het toetsingskader waarmee het beleid kan worden gehandhaafd. Die instrumenten zijn de planregels van het bestemmingsplan, de Monumentenverordening en de gebiedenkaart. Verder wordt in dit hoofdstuk ook aandacht besteed aan de interne werkprocessen.

4.1 Het bestemmingsplan.

Op grond van de Wet op de archeologische monumentenzorg is de gemeente verplicht om bij het vaststellen van nieuwe bestemmingsplannen dan wel aanpassing(en) van oude plannen, rekening te houden met archeologie.

Met de vaststelling van dit beleidsplan kunnen (op)nieuw vast te stellen bestemmingsplannen 'archeoproof' worden gemaakt zodat aan de wettelijke eis wordt voldaan. Om daar praktische uitvoering aan te geven bevinden zich in de bijlagen voorbeeld-planregels die in nieuwe bestemmingsplannen kunnen worden opgenomen.

4.2. De Monumentenverordening.

Met de vaststelling van dit beleidsplan is de conditie archeologie evenwel nog niet geregeld in de thans geldende bestemmingsplannen. Gevolg is dat in het ene bestemmingsplan de omgang met het bodemarchief wel is geregeld en in andere bestemmingsplannen niet. Een bepaalde mate van rechtsongelijkheid is het (ongewenste) gevolg.

Om die reden wordt er voor gekozen om de Monumentenverordening aan te passen. In de Monumentenverordening worden dan de ondergrenzen opgenomen welke behoren bij de verschillende legenda-eenheden op de gebiedenkaart en de normenmatrix. De archeologische eisen die worden gesteld bij de toekomstige afgifte van bouw-, aanleg- en sloopvergunningen alsmede bij projectbesluiten zijn dan bekend.

Het vaststellen van een nieuwe Monumentenverordening (inclusief een eventuele uitbreiding/wijziging van de bestaande monumentencommissie), maakt geen onderdeel uit van dit beleidsplan. Met het oog op de voorgenomen vaststelling van een integraal cultuurhistorische erfgoedbeleid, waarin zowel de bovengrondse-, als ondergrondse monumenten worden meegenomen, zal een dergelijke verordening worden opgesteld. In het kader van Samenwerken Land van Cuijk is inmiddels een projectvoorstel gemaakt om invulling te geven aan dit streven. Gelet echter op de bestuurlijke prioriteiten 2009, kan besluitvorming over dit projectvoorstel niet worden afgewacht. Nog dit jaar zal daarom door een nieuw erfgoedbeleid, inclusief Monumentenverordening, worden opgesteld.

4.3. De gebiedenkaart.

De archeologische waarden- en verwachtingenkaart is ongeschikt om te gebruiken als kaart in een bestemmingsplan. Voor dit doel is een eenvoudiger kaart – *een gebiedenkaart* - noodzakelijk met een overzichtelijke legenda. Een legenda die inzichtelijk maakt voor welke gebieden op de (bestemmings)plankaart straks een

dubbelbestemming archeologie geldt en die een koppeling mogelijk maakt met de voor de gebieden voorgestelde oppervlakte- en dieptegrenzen ten aanzien van de archeologische onderzoeksplicht. De kaart maakt uiteraard ook inzichtelijk voor welke gebieden geen archeologische onderzoeksplicht geldt. De gebiedenkaart is opgenomen in de bijlagen.

Een Neolithische pijlpunt gevonden in Vianen.

4.4 Werkprocessen.

Na de vaststelling van het beleid verdient het aanbeveling het periodiek bij te werken. Het beleidsdocument is immers geen statisch instrument, maar een praktische manier om de omgang met het bodemarchief te regelen. Dat betekent dat het beleid aan de realiteit aangepast moet worden. Door de resultaten van uitgevoerde onderzoeken te verwerken kan de waarden- en verwachtingenkaart regelmatig worden bijgewerkt. Ook de beleidskaart dient regelmatig herzien te worden: reeds onderzochte gebieden vallen af.

Werkproces vergunningen

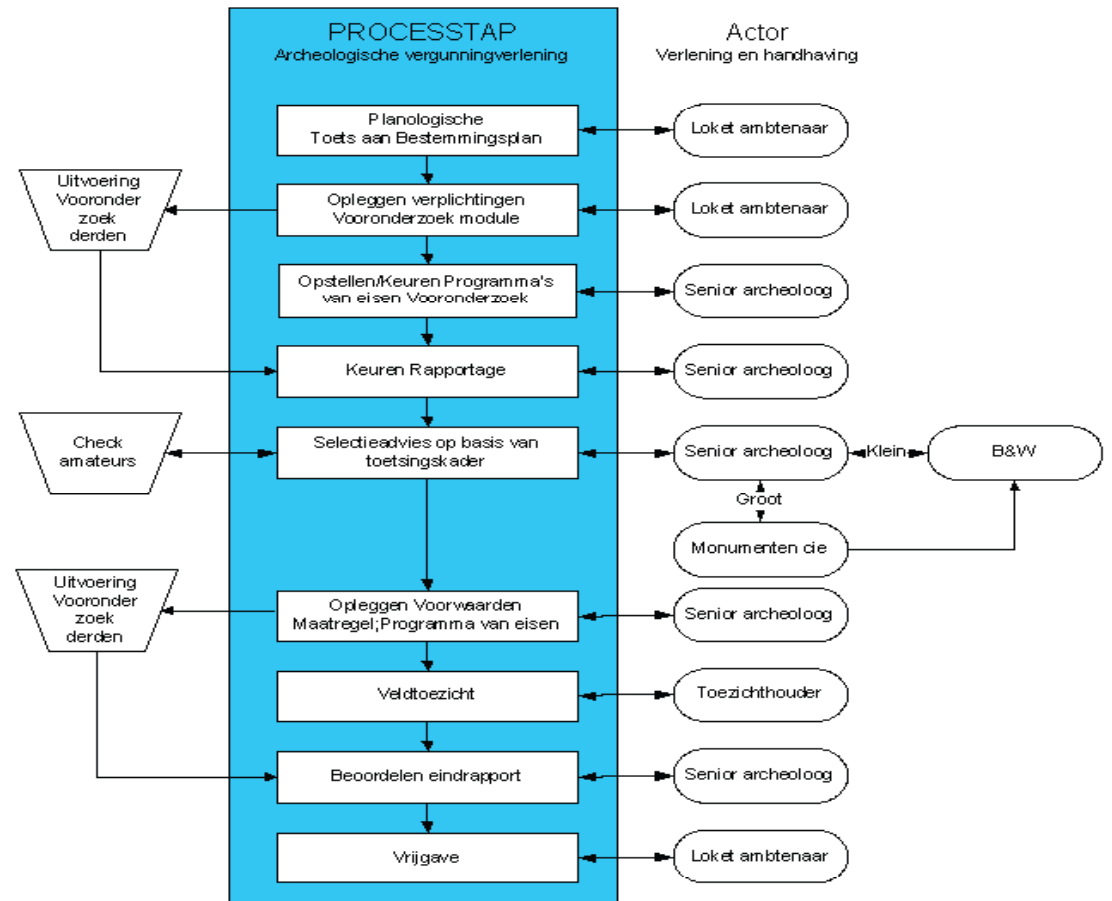
De bouwvergunning wordt ondergebracht in de omgevingsvergunning. De wetgeving hiervan (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht; Wabo) zal naar verwachting per 1 januari 2010 in werking treden. De omgevingsvergunning heeft een aantal bedoelingen:

- het aantal vergunningstelsels verminderen;
- de burger beter van dienst zijn door middel van één aanspreekpunt en één loket;
- tegenstrijdigheid in besluiten voorkomen;
- snellere besluitvorming door gecombineerde aanvraag;
- betere naleving door meer duidelijkheid over de na te leven vergunningeisen.

De eerste fase binnen deze structuur bestaat uit de intake. Bij de aanvraag van de vergunning wordt gecontroleerd welke aspecten bij deze vergunning aan de orde zullen zijn. Archeologie vormt ook één van de criteria waarop bij de intake wordt getoetst. Deze eerste stap kan door de betreffende ambtenaar zonder archeologisch inhoudelijke kennis worden uitgevoerd.

Indien onderzoeksverplichtingen moeten worden opgelegd kan hiervoor een standaard-module aan de vergunningvrager worden meegegeven. Dit bevat tevens een standaard PVE voor een bureauonderzoek en eventueel een booronderzoek. De tweede fase bestaat uit het verwerken van het dossier en het laten uitvoeren van de benodigde onderzoeken om tot vergunningverlening te komen. De inventarisatiefase van het archeologisch proces wordt ingebed in de vergunningverleningstermijn. Op het moment dat het duidelijk is welke archeologische maatregel er noodzakelijk is, kan de vergunning, onder de voorwaarde dat de maatregel wordt uitgevoerd, worden verleend. De vergunningvrager is verantwoordelijk voor het (laten) uitvoeren van het archeologisch inventariserend onderzoek. Bij grote onderzoeken kan de gemeente er voor kiezen hierop toezicht te houden tijdens de uitvoering, maar dat zal eerder uitzondering dan regel zijn. De rapportage wordt getoetst door een (externe) senior archeoloog. Op basis van deze rapportage kan het opleggen van een maatregel noodzakelijk blijken bij de bouw, sloop of aanleg.

Toezicht op het naleven van de gestelde eisen kan worden gedaan door de beleidsambtenaar. De gemeentelijke ambtena(a)r(en) belast met handhaving kan/kunnen toezicht houden op het begin en eind van het archeologisch werk en signaleren indien nodig of er bouwactiviteiten plaatsvinden zonder dat er archeologisch onderzoek is geweest.

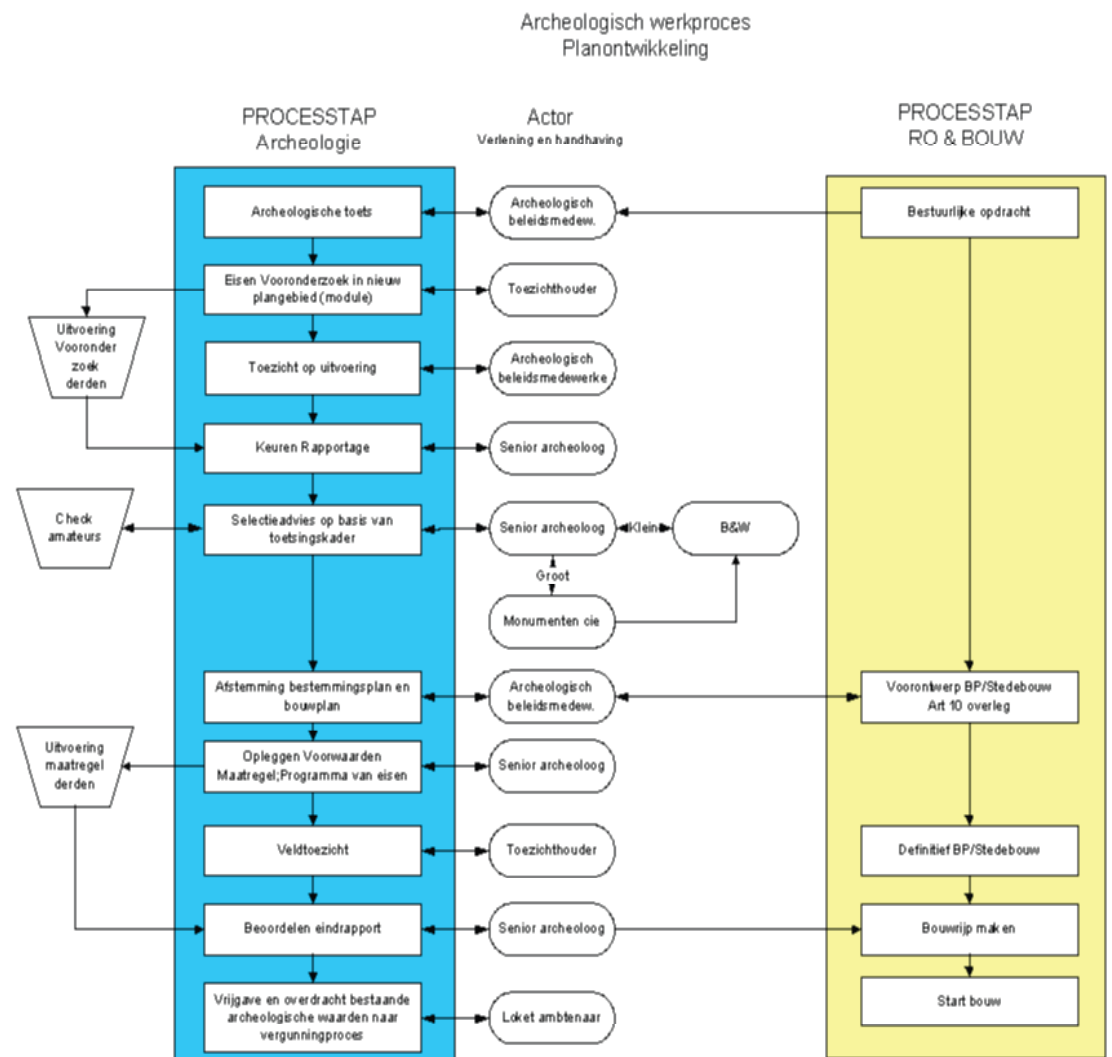

De (externe) senior archeoloog stelt hiervoor een PvE op en houdt indien nodig toezicht als bevoegd gezag. Voordat de uitvoering start, kan de (externe) senior archeoloog een toetsing van het voorontwerp vragen. De (externe) senior archeoloog beoordeelt de eindrapportage. Na afloop van het veldwerk wordt de lokatie vrijgegeven. De resultaten worden in het gemeentelijk archief en op de waardenkaart vastgelegd. Deze procedure wordt ook gevolgd voor het beheer- en onderhoudswerk van de gemeente.

Werkproces bij planontwikkeling.

Bij een voorgenomen ontwikkellocatie is het aan te bevelen al in de onderzoeksfase van het planologisch proces een inschatting te maken van de archeologisch beperking. Een dergelijke risico-analyse wordt gebaseerd op de verwachtingenkaart en bijbehorende bureaustudie. Daarna wordt het risico dat archeologie in zich draagt in tijd en geld inzichtelijk gemaakt, zodat er rekening mee gehouden kan worden in de definitie- en realisatiefase.

Door het tijdig incalculeren van de factor archeologie worden nadelige effecten op de prijs van de bouwgrond vermeden. De risico-analyse kan worden uitgevoerd door de archeologisch beleidsmedewerker.

Vervolgens wordt het gehele traject van inventarisatie en waardering doorlopen. Indien de gemeente verantwoordelijk is voor het bouwrijp maken kan de gemeente opdrachtgever zijn voor het inventariserende onderzoek. De kosten hiervan dienen dan wel door de gemeente te worden meegenomen in het planbudget. Uitvoering gebeurt door een daarvoor gecertificeerde partij. De gemeente is contractmanager en handhaver/toezichthouder.

Indien er een marktpartij bij betrokken is kan de gehele inventarisatie ook door die partij worden geregeld. Hiertoe is de voorafgaande risicoanalyse ook van belang; de marktpartij kan vooraf de kosten inschatten en zal geen lagere grondwaarde willen vaststellen met als redenering dat de factor archeologie veel onzekerheden met zich meebrengt. De gemeente beoordeelt de rapportage en schrijft een selectieadvies voor B&W; dit doet de (externe) senior archeoloog. Bij grote ontwikkelingen wordt de Monumentencommissie een advies gevraagd. Hiervoor kan op ad-hoc basis een archeoloog worden toegevoegd aan de Monumentencommissie.

Indien een vindplaats niet van belang is, kan de lokale amateurvereniging worden gevraagd om deze uitspraak te controleren. Deze controleslag kan worden verwerkt op de waardenkaart. Na het selectieadvies volgt een cruciale stap om de maatregelen vast te stellen (opgraven, inpassen of begeleiden van de aangetroffen archeologische waarden). Deze maatregelen kunnen alleen worden bepaald na afstemming met het planologisch en stedenbouwkundig ontwerp. Nadat de meest economische oplossing is vastgesteld wordt een bestemmingsplantekst opgesteld.

Hierna volgt de uitvoering van de maatregel. De (externe) senior archeoloog stelt hiervoor een Programma van Eisen op en houdt toezicht op de uitvoering. Tegelijkertijd kan het stedenbouwkundig plan en het bestemmingsplan definitief worden gemaakt. Na afloop van het veldwerk wordt het terrein vrijgegeven. Op dat moment kan het bouwrijp maken starten. Tijdens de fase van bouwrijp maken worden tevens de fysieke beschermingsmaatregelen getroffen en kan waar nodig archeologische bouwbegeleiding worden uitgevoerd. Na afloop van het werk beoordeelt de (externe) senior archeoloog het eindrapport en adviseert over de vrijgave van het terrein.

Beschermde gebieden zijn opgenomen op de plankaart en worden verder afgehandeld via het vergunningverleningsproces indien hier in de toekomst ontwikkelingen gaan plaatsvinden. Archeologie kan in bestemmingsplan ook als dubbelbestemming archeologisch onderzoeksgebied worden opgenomen. Na opgraven of begeleiden kan de archeologische bestemming (deels) verwijderd worden van de bestemmingsplankaart.

Bijlagen:

1. Het verleden van Cuijk in vogelvlucht.
2. Gecombineerde archeologische verwachtingenkaart (RAAP).
3. Archeologische gebiedenkaart.
4. Normenmatrix met ondergrenzen.
5. Standaard-PvE
6. Voorbeeld-planregels

Bijlage 1. **HET VERLEDEN VAN CUIJK IN VOGELVLUCHT.**

Het karakter van de bewoningsgeschiedenis van Cuijk vanaf de Romeinse tijd laat zich onderscheiden in de bewoning van het gebied buiten het centrum van Cuijk of 'Het Land van Cuijk' en de bewoning in en rond het centrum van Cuijk of 'Het Hart van Cuijk'. Beide gebieden hebben hun eigen kenmerken waar het gaat om de menselijke bewoning en de zichtbaarheid en het soort sporen dat de bewoners hebben achtergelaten, en kunnen niet los van elkaar gezien worden. De aanwezigheid van deze landelijke en stedelijke component en de aanwezigheid van de Romeinen in Cuijk maken Cuijk van nationaal en zelf internationaal belang. Meer specifiek voor het (inter)nationaal belang is de rol van Cuijk in de Laat-Romeinse Tijd en de (vermoedelijk) doorlopende bewoningsgeschiedenis in de Vroege Middeleeuwen. Bovendien heeft Cuijk in het (sub-)recente verleden geen grootschalige bouwontwikkeling gekend, waardoor een schat aan bodemarchief bewaard is gebleven.

Uit het tot nu toe uitgevoerd onderzoek blijkt dat het Maasdal bij Cuijk een zichtbare, continue bewoningsgeschiedenis kent die al een aanvang neemt in de Vroege Steentijd en sindsdien vrijwel onafgebroken bewoond is gebleven. De aantrekkelijkheid van het Cuijkse landschap door de eeuwen heen hangt samen met de geomorfologie en de ligging op een knooppunt van land en waterwegen, zoals de oversteekplaats in de Maas en de overgang van een ingesneden rivierdal naar een breed uitwaaiierend riviersysteem.

2.1. Een beknopte geschiedenis.

Het Paleolithicum (Vroege Steentijd) en Mesolithicum (Midden Steentijd) tussen ca. 13000 tot 5300 v.Chr. zijn in Cuijk bekend door de vondsten van vuurstenen, artefacten en in het Mesolithicum ook door de aanwezigheid van haardkuilen. Mesolitische pijlspitsen zijn gevonden als losse vondsten bij de Kraaijenbergse Plassen, bij opgravingen rond de St. Martinuskerk en tijdens onderzoek in Dommelsvoort en onderzoek in Linden. We moeten in deze periode denken aan rondtrekkende jagers en verzamelaars die hier, getuige de haardkuilen en het bewerken van vuursteen, in tijdelijke kampjes verbleven.

Het Neolithicum of Nieuwe Steentijd (5300 tot 2000 v.Chr.) is in Cuijk vertegenwoordigd door vindplaatsen bij Linden met haardkuilen, aardewerk en vuurstenen artefacten en in het centrum van Cuijk door een aantal graven (grafheuvels en vlakgraven) met Klokbeke aardewerk. In deze periode verandert de mens zijn jagend en verzamelend bestaan naar een meer sedentair bestaan dat in sommige gevallen een semi-nomadisch bestaan geweest zal zijn. In deze periode werden al boerderijen gebouwd, akkertjes aangelegd en heeft men gronden voor het houden van vee. De invloed van de mens op de natuur is zeer bescheiden. Het is waarschijnlijk dat ook de eerste nederzettingen een bescheiden karakter hebben. Van grootschalige landbouw en dichte bewoning kan nog lang niet gesproken worden. De aanwezigheid van zowel Mesolithisch als Neolithisch vondstmateriaal maakt het Land van Cuijk tot een boeiend studiegebied voor de overgang van de jagerscultuur naar de boerencultuur: het neolithisatie-proces. Gedurende de Late Prehistorie (Bronstijd en IJzertijd 2000 tot 12 v.Chr.) kan wel van echte nederzettingen gesproken worden. De nederzettingen bestaan uit een

aantal boerderijen met omliggende akkers en niet ver daar vandaan lag het veld waar de doden begraven werden. In de Bronstijd zijn dit vooral grafheuvels en vlakgraven met inhumaties. In de IJzertijd werden de doden vooral gecremeerd, waarna de verbrande resten in een urn in de grond begraven werden.

De invloed van de mens op het landschap wordt in deze periode voor het eerst zichtbaar. Boerderijen zijn na 25 tot 30 jaar aan nieuwbouw toe. De nieuwe boerderij wordt op het erf vlak bij de oude boerderij gebouwd en na 25 jaar weer enz. Hierdoor ontstond het fenomeen van de zogeheten zwervende erven waardoor in steeds grotere arealen sporen van bewoning terug te vinden zijn. De introductie van ijzer vanuit centraal Europa vormt de overgang van de Bronstijd naar de IJzertijd (ca. 750 v.Chr.). Er is in Cuijk een aantal vindplaatsen uit de Bronstijd en IJzertijd onderzocht. Voorbeelden hiervan zijn de nederzettingen bij Haps, de Heeswijkse Kampen, Groot Heiligenberg en Dommelsvoort en de crematiegraven bij de St. Martinuskerk, de Grotestraat, de Heeswijkse Kampen en het Kampse Veld bij Haps.

Gedurende de Romeinse tijd (12 v.Chr. tot 450 n.Chr.) lag Cuijk in de Romeinse grensprovincie Germania Inferior, waarvan de natuurlijke grens vanaf 47 n.Chr. werd gevormd door de Rijn. Het hele systeem van de Rijn met de daaraan gelegen legioenen en hulptroepen wordt ook wel samengevat als de Limes. Het 4e (en mogelijk 1e eeuwse) castellum in Cuijk maakte deel uit van deze Limes. Cuijk lag langs de weg die Tongeren over Blerick met Nijmegen verbond en de weg naar Xanten langs de Niers. Op de beroemde Tabula Peutingeriana, een Middeleeuwse kopie van een Romeinse wegenkaart, staat de plaats Ceuclum aangegeven.

De Peutingerkaart bevat een schematische voorstelling van het wegennet en de etappeplaatsen uit het Romeinse rijk; Cuijk is daarop aangeduid als Ceuclum.

Niet alleen het castellum, maar zeker ook de 1e eeuwse vicus maakt Cuijk tot een bijzondere vindplaats. Samen met Nijmegen, Venlo en Maastricht behoort Cuijk hiermee tot een van de weinige plaatsen in Nederland waar de Romeinse bewoning al zo vroeg een aanvang genomen heeft. De resten van deze Romeinse woning zijn vooral in het centrum van Cuijk zeer talrijk. Onderzoek van Bogaers van Giffen in de jaren dertig tot en met zestig van de 20ste eeuw, bracht onder andere een badhuis, twee tempels en de resten van het al eerder genoemde castellum aan het licht.

Aan het eind van de 20e eeuw werd in de Maas tegenover St. Martinuskerk de 4e eeuwse brug over de Maas opgedoken. Cuijk blijkt één van de laatste locaties te zijn in Noordwest Europa waar de Romeinen hun Rijk in stand hielden. Later onderzoek wierp meer licht op de genoemde vicus door onder meer zeer goed geconserveerde vloeren van huizen en kelders. Al deze activiteiten zullen hun weerslag gehad hebben op de bewoning in het rurale buitengebied van Cuijk. Naar de relatie tussen beide is nog te weinig onderzoek gedaan. Zeker is dat er uit deze periode inheems Romeinse nederzettingen in het buitengebied gelegen hebben. Recent uitgevoerd onderzoek in de Heeswijkse Kampen en op het nabij gelegen De Nielt heeft in ieder geval bewoningssporen uit deze periode opgeleverd. In potentie is het Land van Cuijk een ideaal studiegebied voor de periode waarin de Romeinse maatschappijstructuur wegvalt en de Franken hun intrede doen in onze streken.

In de Middeleeuwen (ca. 500 tot 1500 n.Chr.) verandert de bewoning van Cuijk. Op basis van aangetroffen sporen is het aannemelijk dat het 5e tot 7e eeuwse Cuijk, dat bestaat uit enkele verspreid liggende gebouwtjes rond het door de Romeinen verlaten castellum en vicus, zich ontwikkelt tot een volwaardige zetel van de heren van Cuijk in de 12e en 13e eeuw. Over de periode daartussen is nauwelijks bekend hoe de bewoning in Cuijk eruit gezien heeft. Het onderzoek van Bogaers en Van Giffen bracht een cirkelvormige structuur aan het licht. Aangenomen wordt dat dit de omgrachting van de burcht van de heren van Cuijk geweest is, die hun burcht op de restanten van het castellum gebouwd hadden. Bij opgravingen in andere centrumlocaties zijn uit deze periode de resten van een tufstenen keldermuur gevonden. Op basis hiervan mag worden aangenomen dat het bewoningscentrum zich concentreerde rond het centraal kerkelijke en bestuurlijke machtscentrum, waarbinnen de handel op de Maas een belangrijke rol speelde. In Cuijk werd tol geheven, voeren veerponten over de Maas en er werd zes keer per jaar een markt gehouden waar beesten, lakens, wol en linnen verhandeld werd.

Net als voor de Romeinse tijd verondersteld wordt, zal ook in de Middeleeuwen een belangrijke relatie met het achterland bestaan hebben. Bij de locaties als Groot Heiligenberg, De Nielt zijn al bewoningssporen uit de Middeleeuwen aangetroffen. Bij de Beijerd en 't Riet is al een deel van zo'n nederzetting opgegraven. Deze dateert uit de periode van de 12e tot 15e eeuw. Op basis van de alom aanwezige esdekken in het Cuijkse landschap mag aangenomen worden dat deze en latere bewoning nog veel omvattender geweest is. In de Nieuwe Tijd (1500-1850 na Chr.) en in de Nieuwste Tijd (vanaf 1850 na Chr.) ontwikkelt Cuijk zicht tot regionaal

agrarisch industrieel centrum. Belangrijke activiteiten zijn de leerbewerking en de vleesverwerking.

Foto's van de Romeinse muntschat die gevonden werd bij archeologisch onderzoek in De Nielt.

Bijlage 2. Gecombineerde archeologische verwachtingenkaart.

Bijlage 3. Archeologische beleidskaart.

Bijlage 4. Normenmatrix met ondergrenzen

Gemeente Cuijk conceptversie 0.1 1 april 2008

Ondergrenzen op te leggen bij bodemverstoring per vergunning:

VERGUNNINGSTYPEN	TYPE ARCHEOLOGISCH GEBIED					Lage verwachting	Zonder verwachting	Niet gekarteerd
	Waarde archeologie 1	Waarde archeologie 2	Waarde archeologie 3	Waarde archeologie 4	Waarde archeologie 5			
Aanduiding plankaart en planregels								
Aanlegvergunning	RACM	Diepte >50cm en oppervlakte >32m ²	Diepte >50cm en oppervlakte >50m ²	Diepte >50cm en oppervlakte >250m ²	Diepte >50cm en oppervlakte >2500m ²	nvt; evt. toelaten begeleiding	nvt; evt. toelaten begeleiding	nvt; evt. toelaten begeleiding
Bouwvergunning	RACM	Diepte >50cm en oppervlakte >32m ²	Diepte >50cm en oppervlakte >50m ²	Diepte >50cm en oppervlakte >250m ²	Diepte >50cm en oppervlakte >2500m ²	nvt; evt. toelaten begeleiding	nvt; evt. toelaten begeleiding	nvt; evt. toelaten begeleiding
Sloopvergunning	RACM	tot maaiveld indien de latere verstoringsdiepte >50cm en opp.> 32m ²	tot maximum van 30 cm boven maaiveld indien de latere verstoringsdiepte >50cm en opp.> 50m ²	tot maximum van 30 cm boven maaiveld indien de latere verstoringsdiepte >50cm en opp.> 250m ²	tot maximum van 30 cm boven maaiveld indien de latere verstoringsdiepte >50cm en opp.> 2500m ²	nvt; evt. toelaten archeologische begeleiding	nvt; evt. toelaten archeologische begeleiding	nvt; evt. toelaten begeleiding
Projectbesluitonthefingen	RACM	Diepte < 50cm en/of oppervlakte < 32m ²	Diepte >50cm en oppervlakte >50m ²	Diepte >50cm en oppervlakte >250m ²	Diepte >50cm en oppervlakte >2500m ²	nvt; evt. toelaten archeologische begeleiding	nvt; evt. toelaten archeologische begeleiding	nvt; evt. toelaten begeleiding
Soorten gebieden	Rijksmonumenten	Gemeentelijk monument A	Gemeentelijk monument B	Overige AMK terreinen	Hoge archeologische verwachting	Lage archeologische verwachting	Verstoorte gebieden	Niet gekarteerd ijm aanpassen gemeentegrens

Bijlage 5. Standaard-PvE

Toelichting

Wat is een programma van eisen voor uitvoerend archeologisch onderzoek?

Op deze vraag kan op verschillende niveau's antwoord worden gegeven. Voor zover een PvE betrekking heeft op een opgraving is het het een publiekrechtelijk voorgeschreven document. In de opgravingsvergunningen (ex art. 39 Monumentenwet 1988) is geregeld dat een PvE (of plan van aanpak) een voorwaarde is om een opgraving te mogen verrichten. De vergunninghouder is verantwoordelijk voor het naleven van deze voorwaarde.

Op grond van de KNA gelden er ook normen voor het PvE. Het PvE moet zijn opgesteld door of onder verantwoordelijkheid van een senior-archeoloog. De KNA werkt door in de Nederlandse rechtsorde omdat in de opgravingsvergunningen is vastgelegd dat opgravingen moeten plaatsvinden 'volgens de in de beroepsgroep gebruikelijke normen'. In feite geeft de KNA invulling aan deze norm. Voorts kent de KNA een goedkeuringsvereiste door de overheid. Dit is in de praktijk vaak problematische omdat de Nederlandse regelgeving (in veel gevallen) niet voorziet in een dergelijke figuur (zie hieronder).

Het PvE is behalve een publiekrechtelijk voorgeschreven document, ook een document dat in het economische verkeer een functie heeft. Mede op basis daarvan worden onderzoeksopdrachten aanbesteed.

Het zal duidelijk zijn dat de eisen die aan een PvE worden gesteld vanuit publiekrechtelijke optiek (hierboven onder 1 en 2), verschillen van de eisen die gesteld worden vanuit privaatrechtelijke optiek (onder 3). Het voorliggende document beoogt de standaard te zetten voor het PvE in zijn publiekrechtelijke hoedanigheid. Uiteraard staat het partijen vrij om deze standaard te gebruiken en aan te vullen voor economische doeleinden.

Goedkeuringsvereiste

Het is wenselijk dat een PvE mede wordt gedragen door een overheidsinstantie (goedkeuringsvereiste uit de KNA). Dit zal evenwel niet in alle gevallen mogelijk zijn. Vandaar dat de Rijksinspectie voor de Archeologie (RIA) een handelwijze aanbeveelt die er toe leidt dat zoveel mogelijk tegemoet gekomen wordt aan dit goedkeuringsvereiste (zie hiervoor MemoRIA 4, mei 2003).

In geval 1 is het eenvoudig: er is een bevoegd gezag dat zich in een (publiekrechtelijk) besluit uitspreekt over een archeologisch onderzoek. Een PvE kan als voorschrift aan een zo'n besluit worden verbonden.

Voorts is het mogelijk dat in het kader van een project afspraken zijn gemaakt tussen (bijvoorbeeld) Rijkswaterstaat en de ROB. Deze afspraken zijn rechtens van een andere orde dan de bovengenoemde besluiten, maar de uitkomst is zodanig dat beslissingen tot onderzoek die in zo'n kader worden genomen kunnen worden uitgevoerd. Er is goedkeuring van het PvE door RWS en ROB gezamenlijk.

Echter, het merendeel van de onderzoeken vindt plaats in een stadium dat dergelijke besluiten (bouwvergunningen e.d.) nog niet aangevraagd worden, namelijk bij de voorbereiding van (bodemverstorende) plannen.

Stap 2

Indien een onderzoek met PvE niet rechtstreeks bij besluit wordt opgelegd wordt het PvE aan de gemeentelijk of provinciaal archeoloog voorgelegd (of adviseur van deze overheden). Dit is logisch omdat bij veel planvormingsprocessen de gemeente moet meewerken en de provincie uiteindelijk goedkeuring moet geven op een vrijstelling of bestemmingsplan.

Stap 3

Indien de gemeente noch de provincie (noch een andere overheid) een rol voor zich ziet bij het beoordelen van het PvE, en het PvE is opgesteld door de uitvoerder zelf, wordt het PvE ter beoordeling voorgelegd aan een onafhankelijk en daartoe bekwaam (senior-)archeoloog (van een ander bedrijf of universitair instituut). Indien het PvE niet door de uitvoerder is opgesteld maar door een onafhankelijke senior, behoeft deze stap uiteraard niet gezet te worden.

Stap 4

Indien al het voorgaande niet mogelijk blijkt en de uitvoerder verricht opgravingen onder bevoegdheid van een vergunninghouder (meestal de ROB) dan wordt het PvE aan deze vergunninghouder voorgelegd.

Wijzigen van de onderzoeksopzet

Nadat het PvE is opgesteld kan het zijn dat nieuwe feiten en gewijzigde inzichten tot een wijziging van de onderzoeksopzet (incl. uitwerking, conservering) leiden. Dit kan het geval zijn tijdens en na afronding van het veldwerk. Over het algemeen is hiervan slechts in uitzonderlijke gevallen sprake. Voor dergelijke beslissingen is akkoord nodig van de opdrachtgever en van de instantie die het PvE heeft beoordeeld. De wijzigingen worden vastgelegd in een 'Nota van wijziging'.

Geldigheid

Een PvE behoudt geldigheid gedurende één jaar na opstelling (gerekend tot het moment van de melding ex art. 41 Mw).

Niet-archeologische randvoorwaarden en eisen

Dit format voor een PvE betreft uitsluitend de eisen die vanwege het archeologisch belang aan het onderzoek worden gesteld. Dit laat onverlet dat wettelijke en andere regelgeving aangaande het uitvoeren van werkzaamheden moeten worden gevolgd. (o.a. ARBO-wet). Dit format bevat geen omschrijving van (civiel)technische (rand)voorwaarden en andere niet archeologische eisen (b.v. Klic-melding). Het verdient aanbeveling deze in een aparte bijlage op te nemen om te komen tot een goed opdrachtgeverschap. Te denken is aan eigendomsgegevens en rechten/afspraken tot betredingen; beperkingen m.b.t. vergunningen, kabels & leidingen, verontreiniging etc.

Volledigheid

Onderstaand formulier dient volledig te worden ingevuld. De onderdelen 4, 5, 6 en 7 kunnen in sommige gevallen deel uit maken van een Plan van Aanpak (PvA). Indien dat het geval is, hoeven deze onderdelen niet ingevuld te worden; het PvA dient dan echter wel deel uit te maken van het PvE en daarmee van de melding ex art. 41 Mw.

Het standaard-formulier is toegevoegd.

Bijlage 6. Planregels

In deze bijlage zijn voorbeeld planregels opgenomen voor de bestemmingsplannen van de gemeente Cuijk. De gehanteerde oppervlakte- en dieptegrenzen in onderstaande regels per type archeologisch gebied ofwel bestemming komen overeen met de kwantitatieve normen, zoals deze zijn weergegeven in de matrix in bijlage IV.

Artikel 1 Dubbelbestemming Waarde – Archeologie 1

1 Bestemmingsomschrijving

1.1 De voor 'Waarde - Archeologie 1' aangewezen gronden zijn op basis van de Monumentenwet 1988 door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangewezen als (archeologisch) rijksmonument.

2 Nadere eisen

2.1 Het is verboden een beschermd monument te beschadigen of te vernielen.

2.2 Het is verboden zonder of in afwijking van een vergunning:

- a. een beschermd monument af te breken, te verstoren, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen;
- b. een beschermd monument te herstellen, te gebruiken of te laten gebruiken op een wijze, waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

2.3 Een vergunning tot wijziging, afbraak of verwijdering van de in lid 1.1 beschreven bestemming als archeologisch rijksmonument kan worden aangevraagd bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Artikel 2 Dubbelbestemming Waarde – Archeologie 2

1 Bestemmingsomschrijving

1.1 De voor 'Waarde - Archeologie 2' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming, mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden. Deze bestemming is primair ten opzichte van de overige aan deze gronden toegekende bestemmingen.

2 Bouwregels

2.1 Bouwvergunning

Voor het bouwen overeenkomstig de regels voor de andere op deze gronden voorkomende bestemmingen dient de aanvrager van een reguliere bouwvergunning, voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 32 m² en dieper dan 50 centimeter, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

2.2 Voorwaarden

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de bouwvergunning:

- a de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
- b de verplichting tot het doen van opgravingen;
- c de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.

2.3 Bouwverbod

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen worden verstoord zonder dat het mogelijk is om deze door de in lid 2.2 genoemde voorwaarden veilig te stellen, dan wordt de vergunning geweigerd.

3 Aanlegvergunning

3.1 Werken en werkzaamheden

Het is binnen deze bestemming verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) de volgende werken en werkzaamheden uit te voeren of te laten uitvoeren:

- a. het ophogen van de bodem, zulks indien de oppervlakte 32 m² of meer bedraagt;
- b. het aanleggen, verbreden en/of verharden van wegen, paden, banen en/of parkeergelegenheden en/of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen, zulks indien de oppervlakte 32 m² of meer bedraagt;
- c. het aanleggen, verbreden en dempen van sloten, vijvers en andere wateren, zulks indien de oppervlakte 32 m² of meer bedraagt;
- d. het verlagen of het verhogen van het waterpeil;
- e. het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie-, telecommunicatie- of andere leidingen en de daarmee verband houdende constructies, zulks indien de oppervlakte 32 m² of meer bedraagt waarbij de breedte van deze werken tenminste 1,25 meter bedraagt;
- f. het bebossen van gronden die op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan niet als bos zijn bestemd, zulks indien de oppervlakte 32 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- g. het rooien van bos of boomgaard, waarbij de stobben worden verwijderd, zulks indien de oppervlakte 32 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- h. het aanleggen van bos of boomgaard, zulks indien de oppervlakte 32 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- i. het scheuren van grasland, zulks indien de oppervlakte 32 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- j. het uitvoeren van grondbewerkingen op een grotere diepte dan 50 centimeter, waartoe ook wordt gerekend woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van drainage en ontginnen, zulks indien de oppervlakte 32 m² of meer bedraagt.

3.2 Uitzonderingen

Het in lid 3.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden welke:

- a het normale onderhoud en/of gebruik betreffen;
- b reeds in uitvoering zijn, dan wel krachtens een verleende vergunning reeds mogen worden uitgevoerd op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

3.3 Toelaatbaarheid

- a. De aanlegvergunning wordt verleend, indien is gebleken dat de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden niet zullen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal.
- b. Voor zover de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden kunnen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal, kan de vergunning worden verleend, indien aan de vergunning de volgende voorschriften worden verbonden:
 - 1 de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
 - 2 de verplichting tot het doen van opgravingen, of
 - 3 de verplichting de oprichting van het bouwwerk te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.
- c. De vergunning wordt niet verleend dan nadat de aanvrager een rapport heeft overgelegd, waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord, naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld.

4 Sloopvergunning

4.1 In het belang van de archeologische monumentenzorg kunnen burgemeester en wethouders voorschriften verbinden aan een sloopvergunning op of in gronden op de bestemmingsplankaart en aangeduid met "Waarde Archeologie 2".

4.2 Aan de sloopvergunning voor de gronden, als bedoeld in lid 1, kunnen burgemeester en wethouders het voorschrift verbinden dat de sloopwerken met een oppervlakte groter dan 32 m² en dieper dan 50 centimeter vanaf 30 centimeter boven het maaiveld en minder worden begeleid door een gekwalificeerd deskundige.

4.3 Indien tijdens de begeleiding van de sloopwerken vondsten van zeer hoge waarde worden aangetroffen, wordt hiervan terstond melding gemaakt bij burgemeester en wethouders die in het belang van de archeologische monumentenzorg aanvullende voorschriften kunnen verbinden aan de sloopvergunning.

5 Wijzigingsbevoegdheid

- 5.1 Burgemeester en wethouders zijn bevoegd met toepassing van artikel 3.6 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening het bestemmingsplan te wijzigen door:
- a. De bestemming "Waarde Archeologie 2", als bedoeld in artikel X.1, lid 1 geheel of gedeeltelijk te doen vervallen, indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn; of
 - b. Aan gronden alsnog de bestemming "Waarde Archeologie 2" toe te kennen, indien uit archeologisch onderzoek blijkt dat de bestemming van deze gronden, gelet op ter plaatse aanwezige archeologische waarden, aanpassing behoeft.
- 5.2 Op de voorbereiding van een besluit tot wijziging, als bedoeld in lid 5, sub 1, is de afdeling 3.4 van de in de Algemene Wet Bestuursrecht geregelde procedure van toepassing.

Artikel 3 Dubbelbestemming Waarde – Archeologie 3

1 Bestemmingsomschrijving

1.1 De voor 'Waarde - Archeologie 3' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming, mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden. Deze bestemming is primair ten opzichte van de overige aan deze gronden toegekende bestemmingen.

2 Bouwregels

2.1 Bouwvergunning

Voor het bouwen overeenkomstig de regels voor de andere op deze gronden voorkomende bestemmingen dient de aanvrager van een reguliere bouwvergunning, voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 50 m² en dieper dan 50 centimeter, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

2.2 Voorwaarden

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de bouwvergunning:

- a de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
- b de verplichting tot het doen van opgravingen;
- c de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.

2.3 Bouwverbod

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen worden verstoord

zonder dat het mogelijk is om deze door de in lid 2.2 genoemde voorwaarden veilig te stellen, dan wordt de vergunning geweigerd.

3 Aanlegvergunning

3.1 Werken en werkzaamheden

Het is binnen deze bestemming verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) de volgende werken en werkzaamheden uit te voeren of te laten uitvoeren:

- a. het ophogen van de bodem, zulks indien de oppervlakte 50 m² of meer bedraagt;
- b. het aanleggen, verbreden en/of verharden van wegen, paden, banen en/of parkeergelegenheden en/of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen, zulks indien de oppervlakte 50 m² of meer bedraagt;
- c. het aanleggen, verbreden en dempen van sloten, vijvers en andere wateren, zulks indien de oppervlakte 50 m² of meer bedraagt;
- d. het verlagen of het verhogen van het waterpeil;
- e. het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie-, telecommunicatie- of andere leidingen en de daarmee verband houdende constructies, zulks indien de oppervlakte 50 m² of meer bedraagt waarbij de breedte van deze werken tenminste 1,25 meter bedraagt;
- f. het bebossen van gronden die op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan niet als bos zijn bestemd, zulks indien de oppervlakte 50 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- g. het rooien van bos of boomgaard, waarbij de stobben worden verwijderd, zulks indien de oppervlakte 50m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- h. het aanleggen van bos of boomgaard, zulks indien de oppervlakte 50m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- i. het scheuren van grasland, zulks indien de oppervlakte 50 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- j. het uitvoeren van grondbewerkingen op een grotere diepte dan 50 centimeter, waartoe ook wordt gerekend woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van drainage en ontginnen, zulks indien de oppervlakte 50 m² of meer bedraagt.

3.2 Uitzonderingen

Het in lid 3.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden welke

- a het normale onderhoud en/of gebruik betreffen;
- b reeds in uitvoering zijn, dan wel krachtens een verleende vergunning reeds mogen worden uitgevoerd op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

3.3 Toelaatbaarheid

- a. De aanlegvergunning wordt verleend, indien is gebleken dat de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen

van deze werken en werkzaamheden niet zullen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal.

- b. Voor zover de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden kunnen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal, kan de vergunning worden verleend, indien aan de vergunning de volgende voorschriften worden verbonden:
 - 1 de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
 - 2 de verplichting tot het doen van opgravingen, of
 - 3 de verplichting de oprichting van het bouwwerk te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.
- c. De vergunning wordt niet verleend dan nadat de aanvrager een rapport heeft overgelegd, waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord, naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld.

4 Sloopvergunning

4.1 In het belang van de archeologische monumentenzorg kunnen burgemeester en wethouders voorschriften verbinden aan een sloopvergunning op of in gronden op de bestemmingsplankaart en aangeduid met "Waarde Archeologie 3".

4.2 Aan de sloopvergunning voor de gronden, als bedoeld in lid 1, kunnen burgemeester en wethouders het voorschrift verbinden dat de sloopwerken met een oppervlakte groter dan 50 m² en dieper dan 50 centimeter vanaf 30 centimeter boven het maaiveld en minder worden begeleid door een gekwalificeerd deskundige.

4.3 Indien tijdens de begeleiding van de sloopwerken vondsten van zeer hoge waarde worden aangetroffen, wordt hiervan terstond melding gemaakt bij burgemeester en wethouders die in het belang van de archeologische monumentenzorg aanvullende voorschriften kunnen verbinden aan de sloopvergunning.

5 Wijzigingsbevoegdheid

5.1 Burgemeester en wethouders zijn bevoegd met toepassing van artikel 3.6 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening het bestemmingsplan te wijzigen door:

- a. De bestemming "Waarde Archeologie 3", als bedoeld in artikel X.1, lid 1 geheel of gedeeltelijk te doen vervallen, indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn; of
- b. Aan gronden alsnog de bestemming "Waarde Archeologie 3" toe te kennen, indien uit archeologisch onderzoek blijkt dat de bestemming van deze gronden, gelet op ter plaatse aanwezige archeologische waarden, aanpassing behoeft.

5.2 Op de voorbereiding van een besluit tot wijziging, als bedoeld in lid 5, sub 1, is de afdeling 3.4 van de in de Algemene Wet Bestuursrecht geregelde procedure van toepassing.

Artikel 4 Dubbelbestemming Waarde – Archeologie 4

1 Bestemmingsomschrijving

1.1 De voor 'Waarde - Archeologie 4' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming, mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden. Deze bestemming is primair ten opzichte van de overige aan deze gronden toegekende bestemmingen.

2 Bouwregels

2.1 Bouwvergunning

Voor het bouwen overeenkomstig de regels voor de andere op deze gronden voorkomende bestemmingen dient de aanvrager van een reguliere bouwvergunning, voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 250 m² en dieper dan 50 centimeter, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

2.2 Voorwaarden

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de bouwvergunning:

- a de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
- b de verplichting tot het doen van opgravingen;
- c de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.

2.3 Bouwverbod

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen worden verstoord zonder dat het mogelijk is om deze door de in lid 2.2 genoemde voorwaarden veilig te stellen, dan wordt de vergunning geweigerd.

3 Aanlegvergunning

3.1 Werken en werkzaamheden

Het is binnen deze bestemming verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) de volgende werken en werkzaamheden uit te voeren of te laten uitvoeren:

- a. het ophogen van de bodem, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt;
- b. het aanleggen, verbreden en/of verharderen van wegen, paden, banen en/of parkeergelegenheden en/of het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt;
- c. het aanleggen, verbreden en dempen van sloten, vijvers en andere wateren, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt;
- d. het verlagen of het verhogen van het waterpeil;
- e. het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie-, telecommunicatie- of andere leidingen en de daarmee verband houdende constructies, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt waarbij de breedte van deze werken tenminste 1,25 meter bedraagt;
- f. het bebossen van gronden die op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan niet als bos zijn bestemd, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- g. het rooien van bos of boomgaard, waarbij de stobben worden verwijderd, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- h. het aanleggen van bos of boomgaard, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- i. het scheuren van grasland, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt en de bodem verstoren op een grotere diepte dan 50 centimeter;
- j. het uitvoeren van grondbewerkingen op een grotere diepte dan 50 centimeter, waartoe ook wordt gerekend woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van drainage en ontginnen, zulks indien de oppervlakte 250 m² of meer bedraagt.

3.2 Uitzonderingen

Het in lid 3.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden welke:

- a. het normale onderhoud en/of gebruik betreffen;
- b. reeds in uitvoering zijn, dan wel krachtens een verleende vergunning reeds mogen worden uitgevoerd op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

3.3 Toelaatbaarheid

- a. De aanlegvergunning wordt verleend, indien is gebleken dat de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden niet zullen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal.
- b. Voor zover de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden kunnen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal, kan de vergunning worden verleend, indien aan de vergunning de volgende voorschriften worden verbonden:

- 1 de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
 - 2 de verplichting tot het doen van opgravingen, of
 - 3 de verplichting de oprichting van het bouwwerk te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.
- c. De vergunning wordt niet verleend dan nadat de aanvrager een rapport heeft overgelegd, waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijktens de aanvraag zal worden verstoord, naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld.

4 Sloopvergunning

- 4.1 In het belang van de archeologische monumentenzorg kunnen burgemeester en wethouders voorschriften verbinden aan een sloopvergunning op of in gronden op de bestemmingsplankaart en aangeduid met "Waarde Archeologie 4".
- 4.2 Aan de sloopvergunning voor de gronden, als bedoeld in lid 1, kunnen burgemeester en wethouders het voorschrift verbinden dat de sloopwerken met een oppervlakte groter dan 250 m² en dieper dan 50 centimeter vanaf 30 centimeter boven het maaiveld en minder worden begeleid door een gekwalificeerd deskundige.
- 4.3 Indien tijdens de begeleiding van de sloopwerken vondsten van zeer hoge waarde worden aangetroffen, wordt hiervan terstond melding gemaakt bij burgemeester en wethouders die in het belang van de archeologische monumentenzorg aanvullende voorschriften kunnen verbinden aan de sloopvergunning

5 Wijzigingsbevoegdheid

- 5.1 Burgemeester en wethouders zijn bevoegd met toepassing van artikel 3.6 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening het bestemmingsplan te wijzigen door:
- a. De bestemming "Waarde Archeologie 4", als bedoeld in artikel X.1, lid 1 geheel of gedeeltelijk te doen vervallen, indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn; of
 - b. Aan gronden alsnog de bestemming "Waarde Archeologie 4" toe te kennen, indien uit archeologisch onderzoek blijkt dat de bestemming van deze gronden, gelet op ter plaatse aanwezige archeologische waarden, aanpassing behoeft.
- 5.2 Op de voorbereiding van een besluit tot wijziging, als bedoeld in lid 5, sub 1, is de afdeling 3.4 van de in de Algemene Wet Bestuursrecht geregelde procedure van toepassing.

Artikel 5 Dubbelbestemming Waarde – Archeologie 5

1 Bestemmingsomschrijving

1.1 De voor 'Waarde - Archeologie 5' aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming, mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden. Deze bestemming is primair ten opzichte van de overige aan deze gronden toegekende bestemmingen.

2 Bouwregels

2.1 Bouwvergunning

Voor het bouwen overeenkomstig de regels voor de andere op deze gronden voorkomende bestemmingen dient de aanvrager van een reguliere bouwvergunning, voor bouwwerken met een oppervlakte groter dan 2500 m² en een diepte groter dan 50 cm, een rapport te overleggen waarin de archeologische waarden van de gronden die blijkens de aanvraag zullen worden verstoord, naar oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate zijn vastgesteld.

2.2 Voorwaarden

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen of kunnen worden verstoord, kunnen burgemeester en wethouders één of meerdere van de volgende voorwaarden verbinden aan de bouwvergunning:

- a de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden;
- b de verplichting tot het doen van opgravingen;
- c de verplichting de werken of werkzaamheden die leiden tot de bodemverstoring, te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.

2.3 Bouwverbod

Indien uit het in lid 2.1 genoemde rapport blijkt dat de archeologische waarden van de gronden door het verlenen van de bouwvergunning zullen worden verstoord zonder dat het mogelijk is om deze door de in lid 2.2 genoemde voorwaarden veilig te stellen, dan wordt de vergunning geweigerd.

3 Aanlegvergunning

3.1 Werken en werkzaamheden

Het is binnen deze bestemming verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (aanlegvergunning) de volgende werken en werkzaamheden uit te voeren of te laten uitvoeren:

- a het ophogen van de bodem;
- b het aanleggen, verbreden of verharderen van wegen, paden, banen of parkeergelegenheden en het aanbrengen van andere oppervlakteverhardingen, zulks indien de oppervlakte en diepte van de aan te brengen verharding meer dan 2500 m² en 50 cm of meer bedraagt;
- c het aanleggen, verbreden en dempen van sloten, vijvers en andere wateren;
- d het verlagen of het verhogen van het waterpeil;

- e. het aanbrengen van ondergrondse transport-, energie-, telecommunicatie- of andere leidingen en de daarmee verband houdende constructies;
- f. het bebossen van gronden die op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan niet als bosgrond kunnen worden aangemerkt;
- g. het rooien van bos of boomgaard, waarbij de stobben worden verwijderd;
- h. het aanleggen van bos of boomgaard;
- i. het scheuren van grasland over een grotere oppervlakte dan 2500 m² en dieper dan 50 cm;
- j. het uitvoeren van grondbewerkingen over een oppervlakte van meer dan 2500 m² en op een diepte van meer dan 50 centimeter, waartoe ook wordt gerekend woelen, mengen, diepploegen, egaliseren, aanleggen van drainage en ontginnen.

3.2 Uitzonderingen

Het in lid 3.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken en werkzaamheden welke:

- a. het normale onderhoud en/of gebruik betreffen;
- b. reeds in uitvoering zijn, dan wel krachtens een verleende vergunning reeds mogen worden uitgevoerd op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan.

3.3 Toelaatbaarheid

- a. De aanlegvergunning wordt verleend, indien is gebleken dat de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden niet zullen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal.
- b. Voor zover de in lid 3.1 genoemde werken en werkzaamheden dan wel de directe of indirecte gevolgen van deze werken en werkzaamheden kunnen leiden tot een verstoring van archeologisch materiaal, kan de vergunning worden verleend, indien aan de vergunning de volgende voorschriften worden verbonden:
 - a. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische resten in de bodem kunnen worden behouden;
 - b. de verplichting tot het doen van opgravingen, of
 - c. de verplichting de oprichting van het bouwwerk te laten begeleiden door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg die voldoet aan door burgemeester en wethouders bij de vergunning te stellen kwalificaties.
- c. De vergunning wordt niet verleend dan nadat de aanvrager een rapport heeft overgelegd, waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord, naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld.

4 Sloopvergunning

4.1 In het belang van de archeologische monumentenzorg kunnen burgemeester en wethouders voorschriften verbinden aan een sloopvergunning op of in gronden op de bestemmingsplankaart en aangeduid met 'Waarde Archeologie 5'.

4.2 Aan de sloopvergunning voor de gronden, als bedoeld in lid 1, kunnen burgemeester en wethouders het voorschrift verbinden dat de sloopwerken vanaf 30 cm boven het maaiveld en dieper worden begeleid door een gekwalificeerd deskundige, indien de latere verstoringsoppervlakte groter is dan 2500 m² en de verstoringsdiepte meer dan 50 cm.

4.3 Indien tijdens de begeleiding van de sloopwerken vondsten van zeer hoge waarde worden aangetroffen, wordt hiervan terstond melding gemaakt bij burgemeester en wethouders die in het belang van de archeologische monumentenzorg aanvullende voorschriften kunnen verbinden aan de sloopvergunning.

5 Wijzigingsbevoegdheid

5.1 Burgemeester en wethouders zijn bevoegd met toepassing van artikel 3.6 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening het bestemmingsplan te wijzigen door:

- a. De bestemming 'Waarde Archeologie 5', als bedoeld in artikel 5, lid 1 geheel of gedeeltelijk te doen vervallen, indien op basis van archeologisch onderzoek is aangetoond dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn; of
- b. Aan gronden alsnog de bestemming 'Waarde Archeologie 5' toe te kennen, indien uit archeologisch onderzoek blijkt dat de bestemming van deze gronden, gelet op ter plaatse aanwezige archeologische waarden, aanpassing behoeft.

5.2 Op de voorbereiding van een besluit tot wijziging, als bedoeld in lid 5, sub 1, is de afdeling 3.4 van de in de Algemene Wet Bestuursrecht geregelde procedure van toepassing.